

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

2003

Julkaistu Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 2003

N:o 453—458

SISÄLLYS

N:o		Sivu
453	Uskonnonvapauslaki	2083
454	Laki perusopetuslain 13 §:n muuttamisesta	2091
455	Laki lukiolain 9 §:n muuttamisesta	2093
456	Laki kirjanpitolain 1 luvun 1 §:n muuttamisesta	2095
457	Hautaustoimilaki	2096
458	Kauppa- ja teollisuusministeriön asetus tietyistä osittain tai kokonaan kuivatuista säilötystä madoista	2103

N:o 453

Uskonnonvapauslaki

Annettu Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on turvata perustuslaissa säädetyn uskonnonvapauden käyttämistä. Lisäksi laissa säädetään rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan perustamisesta ja toiminnan perusteista.

Evankelis-luterilaiseen kirkkoon ja ortodoksiseen kirkkokuntaan sovelletaan tätä lukua ja 3 lukua.

2 §

Uskonnollinen yhdyskunta

Uskonnollisella yhdyskunnalla tarkoitetaan tässä laissa evankelis-luterilaista kirkkoa, ortodoksista kirkkokuntaa ja 2 luvussa sääde-

tyllä tavalla rekisteröityä uskonnollista yhdyskuntaa.

3 §

Jäsenyys uskonnollisessa yhdyskunnassa

Jokaisella on oikeus päättää uskonnollisesta asemastaan liittymällä sellaiseen uskonnolliseen yhdyskuntaan, joka hyväksyy hänet jäsenekseen, tai eroamalla siitä.

Lapsen uskonnollisesta asemasta päättävät hänen huoltajansa yhdessä. Jos huoltajat eivät kuitenkaan lapsen syntymän jälkeen sovi lapsen uskonnollisesta asemasta, voi lapsen huoltajana toimiva äiti vuoden kuluessa lapsen syntymästä yksin päättää lapsen liittymisestä uskonnolliseen yhdyskuntaan. Jos tuomioistuimella on lapsen huollosta ja tapaamisoi-keudesta annetun lain (361/1983) 9 §:n 3 momentin nojalla päättänyt tehtävien jaosta lapsen huoltajien kesken toisin, noudatetaan kuitenkin tuomioistuimen päätöstä.

Viisitoista vuotta täyttänyt lapsi voi kui-

HE 170/2002
PeVM 10/2002
EV 280/2002

tenkin huoltajien kirjallisella suostumuksella itse liittyä uskonnolliseen yhdyskuntaan tai erota siitä. Kaksitoista vuotta täyttänyt voidaan liittää uskonnolliseen yhdyskuntaan tai ilmoittaa eronneeksi siitä vain omalla kirjallisella suostumuksellaan.

Evankelis-luterilaista kirkkoa ja ortodoksisista kirkkokuntaa koskevassa lainsäädännössä voidaan säätää ja rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan yhdyskuntajärjestyksessä määrätä yhdyskunnan jäsenyyden edellytyksistä. Jäsenyyden edellytykseksi voidaan tällöin säätää tai määrätä, ettei henkilö ole samanaikaisesti muun uskonnollisen yhdyskunnan jäsen.

4 §

Liittymis- ja eroamismenettely

Henkilön, joka tahtoo liittyä uskonnollisen yhdyskunnan jäseneksi, tulee ilmoittaa siitä yhdyskunnalle.

Henkilön, joka tahtoo erota uskonnollisesta yhdyskunnasta, tulee ilmoittaa eroamisesta kirjallisesti yhdyskunnalle tai maistraatille. Henkilö katsotaan eronneeksi siitä päivästä lukien, kun yhdyskunta tai maistraatti on saanut eroamisilmoituksen.

Uskonnollisen yhdyskunnan tulee välittömästi ilmoittaa yhdyskunnan jäseneksi otetut ja yhdyskunnalle eroamisilmoituksen tehneet henkilöt väestötietolaissa (507/1993) tarkoitettuun väestötietojärjestelmään. Ilmoituksen tulee sisältää henkilön täydellinen nimi, syntymäaika tai henkilötunnus sekä liittymis- tai eroamispäivä. Ilmoitus väestötietojärjestelmään voidaan tehdä kirjallisesti taikka tietoliikenneyhteyksin tai muutoin konekielisesti.

Maistraatin, jonka toimialueella henkilöllä on kotikunta tai väestökirjanpitokunta, on viipymättä talletettava väestötietojärjestelmään tieto uskonnolliseen yhdyskuntaan liittymisestä tai siitä eroamisesta ja toimitettava uskonnollisesta yhdyskunnasta eronneelle vahvistus eroamisesta. Maistraatin on viipymättä ilmoitettava uskonnolliselle yhdyskunnalle henkilöt, jotka ovat tehneet eroamisilmoituksen maistraatille.

Jos eroamisilmoitus on jätetty muulle kuin 4 momentissa tarkoitettulle maistraatille, on ilmoituksen vastaanottaneen maistraatin vii-

pymättä toimitettava ilmoitus 4 momentissa tarkoitettulle maistraatille.

Tässä pykälässä maistraatille säädetyt tehtävät hoitaa Ahvenanmaan maakunnassa lääninhallitus.

5 §

Vala ja vakuutus

Joka lain tai asetuksen nojalla on velvollinen vannomaan valan tai antamaan vakuutuksen kunnian ja omantunnon kautta, voi uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumisesta riippumatta valintansa mukaan joko vanna valan tai antaa vakuutuksen. Vakuutus annetaan aina, jos se on säädetty velvoittautumisen ainoaksi muodoksi.

Edellä 1 momentissa säädetyllä tavalla menetellään myös silloin, kun todistajaa, asiantuntijaa tai muuta henkilöä voidaan lain tai asetuksen nojalla kuulla tai kuulustella valallisesti.

6 §

Uskonnon opetus

Oikeudesta saada uskonnon opetusta säädetään erikseen.

2 luku

Rekisteröidyt uskonnolliset yhdyskunnat

7 §

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan tarkoitus ja toimintamuodot

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan tarkoituksena on järjestää ja tukea uskonnon tunnustamiseen ja harjoittamiseen kuuluvaa yksilöllistä, yhteisöllistä ja julkista toimintaa, joka pohjautuu uskontunnustukseen, pyhinä pidettyihin kirjoituksiin tai muihin yksilöityihin pyhinä pidettyihin vakiintuneisiin toiminnan perusteisiin.

Yhdyskunnan tulee toteuttaa tarkoitustaan perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen.

Yhdyskunnan tarkoituksena ei ole taloudellisen voiton tavoittelu tai muuten pääasias- sa taloudellisen toiminnan järjestäminen. Yh-

dyskunta ei voi järjestää toimintaa, jota varten ei voida perustaa yhdistyslain (503/1989) mukaista yhdistystä tai jota varten yhdistys voidaan perustaa vain luvanvaraisesti.

8 §

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan perustaminen

Vähintään 20 henkilöä voi perustaa rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan. Yhdyskunnan perustajan tulee olla 18 vuotta täyttänyt.

9 §

Perustamiskirja

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan perustamisesta tehdään perustamiskirja, johon liitetään yhdyskunnan yhdyskuntajärjestys. Perustamiskirja on päivättävä ja sen allekirjoittavat 8 §:ssä tarkoitetut yhdyskunnan perustajat.

10 §

Yhdyskuntajärjestys

Yhdyskuntajärjestyksessä on mainittava:

- 1) yhdyskunnan nimi ja kotipaikkana oleva Suomen kunta;
- 2) yhdyskunnan 7 §:n mukainen tarkoitus ja toimintamuodot;
- 3) jäsenten ottamisesta yhdyskuntaan;
- 4) päätösvalan käyttämisestä yhdyskunnassa;
- 5) yhdyskunnan hallituksen jäsenten ja yhdyskunnan tilintarkastajien lukumäärä tai vähimmäis- ja enimmäismäärä sekä toimikausi;
- 6) yhdyskunnan tilikaudesta, tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä;
- 7) velvollisuudesta maksaa yhdyskunnalle jäsenmaksuja ja muita maksuja;
- 8) menettelystä muutettaessa yhdyskuntajärjestystä ja purettaessa yhdyskunta; sekä
- 9) varojen käytöstä yhdyskunnan purkautuessa tai lakatessa.

Jos yhdyskunnan päätösvaltaa yhdyskuntajärjestyksen mukaan käyttävät jäsenet yh-

dyskunnan kokouksessa, yhdyskuntajärjestyksessä on mainittava siitä, miten ja missä ajassa yhdyskunnan kokous kutsutaan koolle.

11 §

Jäsenet ja jäsenrekisteri

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan jäsenenä voi olla yksityinen henkilö. Yhdyskunnan tulee pitää jäsenistään rekisteriä siten kuin siitä erikseen säädetään.

12 §

Hallitus

Rekisteröidyllä uskonnollisella yhdyskunnalla on hallitus, jossa on yksi jäsen tai useampia jäseniä. Vajaavaltainen tai konkursissa oleva ei voi olla hallituksen jäsenenä. Hallituksella on puheenjohtaja. Puheenjohtajalla ja vähintään puolella hallituksen muista jäsenistä on oltava kotipaikka Suomessa, jollei opetusministeriö myönnä lupaa poiketa tästä.

Hallituksen on lain, yhdyskuntajärjestyksen ja yhdyskunnan päätösten mukaisesti huolellisesti hoidettava yhdyskunnan asioita. Hallitus edustaa yhdyskuntaa.

Yhdyskuntajärjestyksessä voidaan määrätä, että hallitukselle kuuluvaa toimivaltaa käyttää muun niminen toimielin.

13 §

Paikallisyhteisöt

Yhdyskuntajärjestyksessä voidaan määrätä yhdyskunnan jakautumisesta seurakuntiin tai muihin paikallisyhteisöihin.

Paikallisyhteisö voidaan merkitä uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin asianomaisen yhdyskunnan kohdalle. Rekisteröidystä paikallisyhteisöstä on soveltuvin osin voimassa, mitä 11, 12, 14, 24—26 ja 28 §:ssä säädetään rekisteröidystä uskonnollisesta yhdyskunnasta.

Yhdyskuntajärjestyksessä tulee olla rekisteröidyistä paikallisyhteisöistä 10 §:n 1 momentin 1 ja 4—9 kohdassa sekä tarvittaessa 10 §:n 2 momentissa tarkoitetut määräykset.

Yhdyskuntajärjestyksessä voidaan kuitenkin

kin määrätä, että kukin paikallisyhteisö antaa 3 momentissa mainitut määräykset tai osan niistä omista paikallissäännöissään. Yhdyskuntajärjestyksessä on tällöin määrättävä, missä järjestyksessä paikallissäännöt vahvistetaan. Paikallissäännöt ja niihin tehtävät muutokset on alistettava yhdyskunnan hyväksyttäväksi yhdyskuntajärjestyksessä määrättyssä menettelyssä.

14 §

Jäsenen maksuvelvollisuus

Rekisteröidystä uskonnollisesta yhdyskunnasta eronnut on velvollinen suorittamaan yhdyskunnalle yhdyskuntajärjestykseen perustuvan maksun, joka on eräänntynyt maksettavaksi ennen eroamista. Yhdyskuntajärjestyksessä voidaan määrätä, että jäsen on velvollinen suorittamaan yhdyskunnalle yhdyskuntajärjestykseen perustuvan maksun, joka kohdistuu siihen kalenterivuoteen, jonka aikana jäsen on eronnut, ja josta on päätetty ennen eroamista.

15 §

Rekisteriviranomainen

Uskonnollisen yhdyskunnan rekisteröimisestä päättää ja uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriä pitää Patentti- ja rekisterihallitus.

16 §

Uskonnollisen yhdyskunnan rekisteröiminen

Uskonnollinen yhdyskunta tulee rekisteröidä, jos yhdyskunta on perustettu tämän lain mukaisesti, yhdyskunnan yhdyskuntajärjestys ja hallinto ovat tämän lain säännösten mukaiset sekä yhdyskunnan nimi selvästi erottuu rekisteriin aikaisemmin merkittyjen yhdyskuntien nimistä eikä nimi ole harhaanjohtava.

Kun yhdyskunta on merkitty uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin, Patentti- ja rekisterihallitus ilmoittaa tästä Väestörekisterikeskukselle, joka tallettaa väestötietojärjestelmään tiedon yhdyskunnan perustajien liittymisestä yhdyskuntaan. Ilmoitukseen liitetään perustajajäsenistä 4 §:n 3 momentissa tarkoitettut tiedot.

17 §

Rekisteröinnin oikeusvaikutukset

Rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta ja sen rekisteröity paikallisyhteisö voi hankkia oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä olla asianosaisena tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa.

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan jäsenet eivät vastaa henkilökohtaisesti yhdyskunnan velvoitteista.

18 §

Perustamisilmoitus

Ilmoitus uskonnollisen yhdyskunnan rekisteröimiseksi tehdään kirjallisesti Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Ilmoituksen tulee liittää 9 §:ssä tarkoitettu perustamiskirja ja yhdyskuntajärjestys. Ilmoituksen tulee sisältää yhdyskunnan hallituksen puheenjohtajan ja nimenkirjoittajien täydelliset nimet, osoitteet, kotikunnat ja henkilötunnukset, mahdolliset yhdistyslain 36 §:n mukaiset nimenkirjoitusoikeuden rajoitukset sekä 4 §:n 3 momentissa tarkoitettut tiedot yhdyskunnan perustajajäsenistä. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, ilmoitetaan syntymäaika.

Yhdyskunnan hallituksen puheenjohtajan on allekirjoitettava ilmoitus ja vakuutettava, että siinä mainitut tiedot ovat oikeat, että hallitus täyttää 12 §:n 1 momentissa mainitut vaatimukset ja että nimenkirjoittajat ovat täysivaltaisia.

19 §

Paikallisyhteisön perustamisilmoitus

Ilmoitus paikallisyhteisön rekisteröimiseksi tehdään kirjallisesti Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Ilmoitukseen tulee liittää mahdolliset paikallissäännöt. Ilmoituksen tulee sisältää paikallisyhteisön hallituksen puheenjohtajan ja nimenkirjoittajien täydelliset nimet, osoitteet, kotikunnat ja henkilötunnukset sekä mahdolliset yhdistyslain 36 §:n mukaiset nimenkirjoitusoikeuden rajoitukset. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, ilmoitetaan syntymäaika.

Yhdyskunnan hallituksen puheenjohtajan on allekirjoitettava ilmoitus ja annettava 18 §:n 3 momentissa tarkoitettu vakuutus.

Paikallisyhteisön merkitsemisestä rekisteriin on soveltuvin osin voimassa, mitä 16 §:n 1 momentissa säädetään uskonnollisen yhdyskunnan merkitsemisestä rekisteriin.

20 §

Muutos- ja purkautumisilmoitus

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan yhdyskuntajärjestyksen tai rekisteröidyn paikallisyhteisön paikallissääntöjen muutoksesta sekä yhdyskunnan tai rekisteröidyn paikallisyhteisön hallituksen puheenjohtajan ja nimenkirjoittajan vaihtumisesta tehdään kirjallinen ilmoitus (*muutosilmoitus*) Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Yhdyskuntajärjestyksestä tai paikallissääntöjä koskevaan muutosilmoitukseen tulee liittää muutettu yhdyskuntajärjestys tai muutetut paikallissäännöt. Yhdyskuntajärjestyksen tai paikallissääntöjen muutos tulee voimaan, kun se merkitään uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin.

Nimenkirjoittajan vaihtumisen katsotaan tulleen sivullisen tietoon, kun Patentti- ja rekisterihallitus on merkinnyt muutoksen uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin, paitsi jos käy selville, ettei sivullinen ole muutoksesta tiennyt eikä ole ollut selvollinen tietämään. Muutokseen voidaan ennen sen merkitsemistä rekisteriin vedota vain sitä vastaan, jolla näytetään olleen muutoksesta tieto.

Yhdyskunnan hallituksen puheenjohtajan tai selvitysmiehen tulee tehdä yhdyskunnan tai rekisteröidyn paikallisyhteisön purkautumisesta ilmoitus (*purkautumisilmoitus*), josta käy ilmi, ketkä ovat toimineet selvitysmiehinä samoin kuin se, että selvitystoimet on saatettu loppuun.

Muutos- ja purkautumisilmoituksen merkitsemisestä rekisteriin on soveltuvin osin voimassa, mitä 16 §:n 1 momentissa säädetään uskonnollisen yhdyskunnan merkitsemisestä rekisteriin. Muutosilmoituksen tekemisestä, allekirjoittamisesta ja vakuutuksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 18 §:ssä säädetään perustamisilmoituksesta.

21 §

Ennakkotarkastus

Patentti- ja rekisterihallitus voi suorittaa yhdyskunnan tai sen perustajien hakemukselta yhdyskuntajärjestyksen tai sen muutoksen tarkastuksen ennakolta, jos siihen on yhdyskunnan koon, yhdyskuntajärjestyksen muutoksen merkittävyyden tai muun sellaisen syyn vuoksi aihetta. Ennakkotarkastuksesta annettu päätös on sitova, jollei yhdyskunta ole muuttanut ennakkotarkastuksessa ollutta yhdyskuntajärjестystä. Päätös on voimassa kaksi vuotta sen antamisesta lukien.

Perustamis- ja muutosilmoituksessa on ilmoitettava ennakkotarkastusta koskevasta päätöksestä ja siitä, miltä osin yhdyskuntajärjестystä on muutettu ennakkotarkastuksen jälkeen.

Päätöksestä olla suorittamatta ennakkotarkastusta ei saa hakea muutosta valittamalla.

22 §

Uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin merkittävät tiedot

Uskonnollisten yhdyskuntien rekisteri käsittelee tässä laissa tarkoitettuja ilmoitukset liitteineen sekä uskonnollisista yhdyskunnista ja rekisteröidyistä paikallisyhteisöistä pidettävän luettelon.

Luetteloon merkitään:

- 1) yhdyskunnan nimi ja kotikunta;
- 2) ilmoituksen saapumispäivä ja laji, rekisteröintipäivä ja rekisterinumero;
- 3) yhdyskuntajärjестyksen määräys yhdyskunnan nimen kirjoittamisesta sekä hallituksen puheenjohtajan täydellinen nimi, osoite, kotikunta ja henkilötunnus tai syntymäaika ja samat tiedot muusta henkilöstä, jolla on oikeus yhdyskunnan nimen kirjoittamiseen yksin tai yhdessä jonkun toisen kanssa;
- 4) yhdyskuntajärjестyksen ja sen muutoksen ennakkotarkastus;
- 5) yhdyskunnan omaisuuden luovuttaminen konkurssiin ja konkurssimenettelyn päätyminen, yhdyskunnalle annettu varoitus ja väliaikainen toimintakielto, yhdyskunnalle valitut tai määrättyt selvitysmiehet tai uskotut miehet;

6) yhdyskunnan rekisteröidyistä paikallisyhteisöistä 1—3 ja 5 kohdassa tarkoitetut tiedot; sekä

7) muut rekisterin pitämisessä tarpeelliset tiedot.

23 §

Asiantuntijalautakunta

Opetusministeriö asettaa neljän vuoden toimikaudeksi ministeriön yhteydessä toimivan asiantuntijalautakunnan, jonka tehtävänä on antaa Patentti- ja rekisterihallitukselle lausunto siitä, ovatko uskonnollisen yhdyskunnan tarkoitus ja toimintamuodot 7 §:n mukaisia. Patentti- ja rekisterihallituksen tulee ennen rekisteröimistä pyytää edellä tarkoitettu lausunto uskonnollisen yhdyskunnan perustamisilmoituksesta, yhdyskunnan tarkoitusta ja toimintamuotoja koskevasta muutosilmoituksesta sekä vastaavista ennakkotarkastushakemuksista.

Lautakunnassa on kolme jäsentä. Jäsenistä yhden tulee edustaa uskontojen, yhden yhteiskunnallista ja yhden oikeudellista asiantuntemusta. Lautakunnan sihteerinä ja esittelijänä toimii opetusministeriön nimeämä virkamies. Lautakunta voi kuulla ulkopuolisia asiantuntijoita ja pyytää asianomaiselta yhdyskunnalta asian selvittämisen kannalta tarpeellisia selvityksiä.

Lautakunnan puheenjohtajalle, jäsenille ja sihteerille maksettavista palkkioista ja korvauksista on voimassa, mitä niistä valtion komiteoiden osalta säädetään tai määrätään.

24 §

Rekisteristä poistaminen

Patentti- ja rekisterihallitus poistaa uskonnollisten yhdyskuntien rekisteristä yhdyskunnan, josta ei viimeksi kuluneen kymmenen vuoden aikana ole tullut ilmoitusta uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin, jollei osoiteta, että yhdyskunta harjoittaa edelleen toimintaansa.

Ennen rekisteristä poistamista yhdyskunnalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

25 §

Yhdyskunnan lakkauttaminen ja varoitus

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan kotipaikan alioikeus voi opetusministeriön, virallisen syyttäjän tai yhdyskunnan jäsenen kanteesta julistaa yhdyskunnan lakkautetuksi, jos yhdyskunta toimii olennaisesti vastoin lakia tai yhdyskuntajärjestyksessä määrättyä tarkoitustaan.

Jos yleinen etu ei vaadi yhdyskunnan lakkauttamista, voidaan yhdyskunnalle lakkauttamisen sijasta antaa varoitus.

26 §

Väliaikainen toimintakielto

Kun rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan lakkauttamista koskeva asia on tullut vireille, tuomioistuin voi asiaa käsitellessään asianosaisen vaatimuksesta kieltää väliaikaisesti yhdyskunnan toiminnan, jos on todennäköistä, että yhdyskunta toimii 25 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Jos tuomioistuin on antanut väliaikaisen toimintakiellon, sen on joka kerta asiaa käsitellessään päätettävä kiellon voimassaolosta. Toimintakieltoa koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

27 §

Yhdistyslain soveltaminen

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, rekisteröityyn uskonnolliseen yhdyskuntaan sovelletaan soveltuvin osin seuraavia yhdistyslain säännöksiä rekisteröidyistä yhdistyksistä:

1) 5 §:n säännöksiä taloudellisesta toiminnasta;

2) 9 §:n säännöksiä kaksikielisyydestä;

3) 14 ja 15 §:n säännöksiä yhdistyksestä erottamisesta ja erottamismenettelystä;

4) 32—34 §:n säännöksiä yhdistyksen päätöksen moitteenvaraisuudesta, päätöksen mittättömyydestä ja täytäntöönpanokiellosta;

5) 36 §:n säännöksiä yhdistyksen nimenkirjoittajista;

6) 37 §:n säännöksiä esteellisyydestä;

7) 38 §:n säännöksiä tilintarkastuksesta;

8) 39 §:n säännöksiä vahingonkorvausvelvollisuudesta;

9) 40—42 §:n säännöksiä yhdistyksen purkautumisesta;

10) 45 §:n säännöksiä toiminnan lopettamisesta ja selvitysmiehistä;

11) 46 §:n säännöksiä laillisesta tuomioistuimesta;

12) 58 §:n säännöksiä vastuusta velvoitteista;

13) 60 §:n säännöksiä tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuudesta; sekä

14) 61 §:n säännöksiä omaisuuden luovuttamisesta konkurssiin.

Jos päätösvaltaa rekisteröidyssä uskonnollisessa yhdyskunnassa käyttävät yhdyskunnan jäsenet kokouksessa, erillisissä äänestystilaisuuksissa tai postitse taikka yhdyskunnan valtuutetut, päätösvalta ja päätöksenteosta on lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä yhdistyslain 20 §:n 1 ja 2 momentissa, 21 §:ssä sekä 23—31 §:ssä säädetään, jollei yhdyskuntajärjestyksessä ole toisin määrätty.

Jollei hallitus ole yhdyskuntajärjestyksessä määrättyä aikana kutsunut koolle yhdyskunnan kokousta tai järjestänyt muuta yhdyskuntajärjestyksessä määrättyä päätöksentekoa, yhdyskunnan jäsenen oikeudesta vaatia päätöksenteon järjestämistä noudatetaan soveltuvin osin, mitä yhdistyslain 20 §:n 3 momentissa ja 22 §:ssä säädetään.

Yhdyskuntajärjestyksestä on voimassa, mitä 1 ja 2 momentissa mainituissa säännöksissä säädetään rekisteröidyn yhdistyksen säännöistä. Uskonnollisten yhdyskuntien rekisteristä on voimassa, mitä 1 ja 2 momentissa mainituissa säännöksissä säädetään yhdistysrekisteristä.

3 luku

Erinäiset säännökset

28 §

Kokoontumislain soveltaminen harjoitettaessa uskontoa julkisesti

Tilaisuudesta, jossa harjoitetaan uskontoa julkisesti, on voimassa, mitä kokoontumislaisissa (530/1999) säädetään yleisestä kokouksesta, jollei tilaisuus kuulu uskonnollisen

yhdyskunnan tunnusomaiseen toimintaan ja sitä järjestetä yhdyskunnan omissa tai niitä vastaavissa tiloissa.

29 §

Laiton uskonnollisen yhdyskunnan toiminnan jatkaminen

Joka tämän lain vastaisesti jatkaa lakkauteksi julistetun tai väliaikaiseen toimintakieltoon määrätyn rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan tai rekisteröidyn paikallisyhteisön toimintaa edustamalla yhdyskuntaa tai toimimalla sen puolesta taikka ottamalla uusia jäseniä yhdyskuntaan tai toimeenpanemalla yhdyskunnan kokouksen taikka muulla vastaavalla tavalla, on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *laittomasta uskonnollisen yhdyskunnan toiminnan harjoittamisesta* sakkoon.

30 §

Uskonnollisen yhdyskunnan jäsentietoja koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkominen

Joka laiminlyö 4 §:n 3 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden, on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *uskonnollisen yhdyskunnan jäsentietoja koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon.

Uskonnollisen yhdyskunnan jäsentietoja koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkomisesta voidaan jättää ilmoitus tekemättä, syyte nostamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos ilmoitusvelvollinen on kehotuksen saatuaan täyttänyt velvollisuutensa tai jos rikkomus on muutoin vähäinen.

4 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

31 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2003.

Tällä lailla kumotaan seuraavat lait:

1) 10 päivänä marraskuuta 1922 annettu

uskonnonvapauslaki (267/1922) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen;

2) Suomen kansalaisen oikeudesta olla maan palveluksessa uskontunnustukseensa katsomatta 10 päivänä kesäkuuta 1921 annettu laki (173/1921) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen;

3) valaa koskevien säännösten soveltamisesta 31 päivänä joulukuuta 1986 annettu laki (1051/1986); sekä

4) uskonnonvapauslain täytäntöönpanosta 29 päivänä joulukuuta 1922 annettu asetus (334/1922) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Kumotun uskonnonvapauslain 5 §:n 5 momentissa säädettyä kieltoa kuulua useampaan kuin yhteen uskontokuntaan sovelletaan kolmen vuoden ajan tämän lain voimaantulosta.

Kumotun uskonnonvapauslain 10 §:ää ja kumotun uskonnonvapauslain täytäntöönpanosta annetun asetuksen 7—9 §:ää sovelletaan viiden kuukauden ajan tämän lain voimaantulosta.

Mitä muussa laissa säädetään uskontokunnasta, koskee tämän lain voimaan tultua uskonnollista yhdyskuntaa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

32 §

Lain vastaiset määräykset

Jos ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan yhdyskuntajärjestyksessä on tämän lain vastaisia määräyksiä, on niiden sijasta noudatettava tämän lain säännöksiä.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

33 §

Yhdyskuntajärjestyksen muuttaminen

Ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien tulee ottaa yhdyskuntajärjestykseensä 10 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetut tilintarkastajia sekä 6 kohdassa tarkoitetut tilikautta, tilinpäätöksen vahvistamista ja vastuuvapauden myöntämistä koskevat määräykset ja tehtävä niistä muutosilmoitukset kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta, jollei yhdyskuntajärjestyksessä ennestään ole tällaisia määräyksiä.

34 §

Lain voimaan tullessa vireillä olevan asian käsittely

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat ilmoitukset, jotka koskevat uskonnollisen yhdyskunnan rekisteröimistä ja yhdyskuntajärjestyksen, uskontunnustuksen tai uskonnonharjoitusmuodon muuttamista, käsittelee opetusministeriö aikaisemman lain mukaisesti. Opetusministeriö ilmoittaa päätöksistä kuitenkin Väestörekisterikeskuksen sijasta Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, yhdyskunta voi lain vahvistamisen jälkeen muuttaa yhdyskuntajärjestystään noudattaen tämän lain säännöksiä ja tehdä siitä muutosilmoituksen Patentti- ja rekisterihallitukselle ennen lain voimaantuloa. Tällainen yhdyskuntajärjestyksen muutos merkitään rekisteriin lain voimaantulon jälkeen.

Kulttuuriministeri *Tanja Karpela*

N:o 454

L a k i**perusopetuslain 13 §:n muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 annetun perusopetuslain (628/1998) 13 § seuraavasti:

13 §

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetus

Perusopetuksen järjestäjän tulee järjestää oppilaiden enemmistön uskonnon mukaista uskonnon opetusta. Opetus järjestetään tällöin sen mukaan, mihin uskonnolliseen yhdyskuntaan oppilaiden enemmistö kuuluu. Tähän uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluvat oppilaat osallistuvat oman uskontonsa opetukseen. Oppilas, joka ei kuulu tähän uskonnolliseen yhdyskuntaan, voi huoltajan ilmoittama asia perusopetuksen järjestäjälle osallistua mainittuun uskonnonopetukseen.

Vähintään kolmelle evankelis-luterilaiseen kirkkoon tai vähintään kolmelle ortodoksisen kirkkokuntaan kuuluvalla oppilaalla, jotka eivät osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnon opetukseen, järjestetään heidän oman uskontonsa opetusta.

Muuhun kuin 2 momentissa mainittuihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvalla vähintään kolmelle oppilaalle, jotka eivät osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnonopetuk-

seen, järjestetään heidän oman uskontonsa opetusta, jos heidän huoltajansa sitä pyytävät.

Jos oppilas kuuluu useampaan kuin yhteen uskonnolliseen yhdyskuntaan, oppilaan huoltaja päättää, minkä uskonnon opetukseen oppilas osallistuu.

Uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomalle oppilaalle, joka ei osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnonopetukseen, opetetaan elämäkatsomustietoa. Uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluvalla oppilaalle, jolle ei järjestetä hänen oman uskontonsa opetusta, opetetaan huoltajan pyynnöstä elämäkatsomustietoa. Perusopetuksen järjestäjän tulee järjestää elämäkatsomustiedon opetusta, jos opetukseen oikeutettuja oppilaita on vähintään kolme.

Uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumaton oppilas voi huoltajan pyynnöstä osallistua myös sellaiseen perusopetuksen järjestäjän järjestämään uskonnon opetukseen, joka oppilaan saaman kasvatuksen ja kulttuuritaustan perusteella ilmeisesti vastaa hänen uskonnollista katsomustaan.

HE 170/2002
PeVM 10/2002
EV 280/2002

2 430301/77

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2003.

Mitä 13 §:ssä säädetään uskonnollisesta yhdyskunnasta, sovelletaan sellaiseen tämän lain voimaan tullessa toimivaan uskonnolliseen yhdistykseen, jota perusopetuksen jär-

jestäjä on pitänyt tuolloin voimassa olleissa säännöksissä tarkoitettuna uskontokuntana.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kulttuuriministeri *Tanja Karpela*

N:o 455

L a k i**lukiolain 9 §:n muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lukiolain (629/1998) 9 § seuraavasti:

9 §

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetus

Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää opiskelijoiden enemmistön uskonnon mukaista uskonnon opetusta. Opetus järjestetään tällöin sen mukaan, mihin uskonnolliseen yhdyskuntaan opiskelijoiden enemmistö kuuluu. Tähän uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluvat opiskelijat osallistuvat oman uskontonsa opetukseen. Opiskelija, joka ei kuulu tähän uskonnolliseen yhdyskuntaan, voi halutessaan osallistua mainittuun uskonnonopetukseen.

Vähintään kolmelle evankelis-luterilaiseen kirkkoon tai vähintään kolmelle ortodoksisen kirkkokuntaan kuuluvalla opiskelijalla, jotka eivät osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnonopetukseen, järjestetään heidän oman uskontonsa opetusta.

Muuhun kuin 2 momentissa mainittuihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvalla vähintään kolmelle opiskelijalle, jotka eivät osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnon-

opetukseen, järjestetään heidän oman uskontonsa opetusta, jos opiskelijat sitä pyytävät.

Jos opiskelija kuuluu useampaan kuin yhteen uskonnolliseen yhdyskuntaan, opiskelija päättää, minkä uskonnon opetukseen hän osallistuu.

Uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomalle opiskelijalle, joka ei osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnonopetukseen, opetetaan elämäkatsomustietoa. Uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluvalla opiskelijalle, jolle ei järjestetä hänen oman uskontonsa opetusta, opetetaan hänen pyynnöstään elämäkatsomustietoa. Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää elämäkatsomustiedon opetusta, jos opetukseen oikeutettuja opiskelijoita on vähintään kolme.

Uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumaton opiskelija voi osallistua myös sellaiseen koulutuksen järjestäjän järjestämään uskonnon opetukseen, joka opiskelijan saaman kasvatuksen ja kulttuuritaustan perusteella ilmeisesti vastaa hänen uskonnollista katsomustaan.

Opiskelijalle, joka aloittaa lukiokoulutuksen 18 vuotta täytettyään, opetetaan hänen valintansa mukaisesti joko uskontoa tai elämänkatsomustietoa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2003.

Mitä 9 §:ssä säädetään uskonnollisesta

yhdyskunnasta, sovelletaan sellaiseen tämän lain voimaan tullessa toimivaan uskonnolliseen yhdistykseen, jota koulutuksen järjestäjä on pitänyt tuolloin voimassa olleissa säännöksissä tarkoitettuna uskontokuntana.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kulttuuriministeri *Tanja Karpela*

N:o 456

L a k i**kirjanpitolain 1 luvun 1 §:n muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 30 päivänä joulukuuta 1997 annetun kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 1 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 529/1998, uusi 5 a kohta seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Kirjanpitovelvollisuus

Jokainen, joka harjoittaa liike- tai ammatti-toimintaa, on tästä toiminnasta kirjanpitovelvollinen. Kirjanpitovelvollisia ovat kuitenkin aina:

5 a) rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta ja sen rekisteröity paikallisyhteisö;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2006.

Tämän lain mukainen kirjanpitovelvollisuus koskee ensimmäisen kerran lain voimaantulon jälkeen ensiksi alkavaa tilikautta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**Kulttuuriministeri *Tanja Karpela*

N:o 457

Hautaustoimilaki

Annettu Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään ihmisen ruumiin hautaamisesta ja tuhkaamisesta, tuhkan käsittelystä sekä hautausmaan ja yksityisen haudan perustamisesta, ylläpidosta, hoitamisesta ja lakkauttamisesta sekä krematorion perustamisesta.

Hautaustoimesta evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan ylläpitämällä hautausmaalla on lisäksi voimassa, mitä kirkkolaisissa (1054/1993) ja ortodoksisesta kirkkokunnasta annetussa laissa (521/1969) säädetään sekä niiden nojalla säädetään tai määrätään.

Hautaamisesta ja hautausmaasta on lisäksi voimassa, mitä terveysuojelulaissa (763/1994) ja sen nojalla säädetään.

2 §

Yleiset velvollisuudet

Vainajan ruumis on ilman aiheetonta viivytystä haudattava tai tuhkattava.

Vainajan ruumista ja tuhkaa tulee käsitellä

arvokkaalla ja vainajan muistoa kunnioittavalla tavalla.

Vainajan ruumiin hautaamisessa ja tuhkaamisessa sekä tuhkan käsittelyssä tulee kunnioittaa vainajan katsomusta ja toivomuksia.

2 luku

Evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien tai seurakuntayhtymien ylläpitämät hautausmaat

3 §

Velvollisuus ylläpitää yleisiä hautausmaita

Evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien tai seurakuntayhtymien tulee ylläpitää yleisiä hautausmaita. Hautausmaa voi olla useamman seurakunnan tai seurakuntayhtymän yhteinen.

4 §

Hautasijan osoittaminen

Evankelis-luterilaisen kirkon seurakunta tai seurakuntayhtymä on velvollinen vaadittaessa osoittamaan hautasijan vainajalle, jonka kotikuntalaisissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta oli kuolinhetkellä seurakunnan tai seurakuntayhtymän alueella.

Jos vainajalla ei kuollessaan ollut kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa, 1 momentissa mainittu velvollisuus on sillä evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnalla tai seurakuntayhtymällä, jonka alueella vainaja kuollessaan asui.

Evankelis-luterilaisen kirkon seurakunta tai seurakuntayhtymä on lisäksi velvollinen vaadittaessa osoittamaan hautasijan myös sellaiselle kuolinhetkellä ulkomailla asuneelle Suomen kansalaiselle, jonka viimeinen kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta ennen ulkomaille muuttamista oli seurakunnan tai seurakuntayhtymän alueella.

5 §

Tunnustukseton hauta-alue

Hautasija on pyynnöstä osoitettava erilliseltä tunnustuksettomalta hauta-alueelta, joka ei saa sijaita kohtuuttoman kaukana seurakunnan tai seurakuntayhtymän alueesta.

Tunnustukseton hauta-alue on erillinen hautausmaa tai muusta hautausmaasta selvästi erottuvalla tavalla rajattu hautausmaan osa.

6 §

Hautausoimessa perittävät maksut

Evankelis-luterilaisen kirkon seurakunta tai seurakuntayhtymä voi periä maksuja hautasijan luovuttamisesta, hautaamiseen liittyvistä palveluista ja haudan hoidosta. Maksut saavat olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruiset.

Tässä pykälässä tarkoitettujen maksujen perusteiden tulee olla samat kaikille, joilla on oikeus tulla haudatuksi seurakunnan tai seurakuntayhtymän hautausmaalle.

3 luku

Muut hautausmaat

7 §

Ortodoksisen kirkkokunnan seurakunta, valtio, kunta tai kuntayhtymä hautausmaan ylläpitäjänä

Ortodoksisen kirkkokunnan seurakunta,

valtio, kunta tai kuntayhtymä voi ylläpitää hautausmaata.

8 §

Rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta taikka muu rekisteröity yhteisö tai säätiö hautausmaan ylläpitäjänä

Lääninhallitus voi myöntää rekisteröidylle uskonnolliselle yhdyskunnalle tai sen rekisteröidylle paikallisyhteisölle taikka muulle rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan perustaa hautausmaa. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on edellytykset ylläpitää hautausmaata asianmukaisesti ja että muut hautausmaan perustamiselle säädetty edellytykset täyttyvät. Hautausmaata ei saa ylläpitää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Lupahakemukseen on liitettävä selvitys siitä, miten hautausmaan ylläpito tullaan järjestämään. Lupa voidaan sisällyttää tarpeellisia hautausmaan ylläpitoa ja hoitoa koskevia ehtoja. Hautausmaan alueen laajentamiseen tai supistamiseen tulee saada lääninhallituksen lupa.

Lääninhallitus voi määrääjäksi tai toistaiseksi kieltää hautaamasta tässä pykälässä tarkoitettuun hautausmaahan, jos hakija on antanut virheellisiä tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet luvan myöntämiseen tai jos toiminnassa rikotaan olennaisella tavalla tämän lain säännöksiä tai lupaehtoja.

4 luku

Hautausmaakiinteistö

9 §

Hautausmaana käytettävä kiinteistö

Hautausmaan ylläpitäjän tulee omistaa hautausmaana käytettävä kiinteistö tai ylläpitäjällä tulee olla kiinteistöön maakaaren (540/1995) 14 luvun säännösten mukaisesti parhaalle etusijalla kirjattu vuokraoikeus tai muu käyttöoikeus ja kiinteistön omistajan suostumus hautausmaan perustamiseen. Vuokra- tai muun käyttöoikeuden tulee olla määräaikainen, vähintään 130 ja enintään 200 vuoden pituinen, ja sen tulee käsittää koko

kiinteistön alue. Muutoin edellä tarkoitettuun vuokraoikeuteen sovelletaan, mitä maanvuokralain (258/1966) 5 luvun mukaisesta maanvuokraoikeudesta säädetään.

Hautausmaana käytettävä kiinteistö ei saa olla kiinnityksen kohteena eikä siihen saa kohdistua muita kirjattuja kuin tässä laissa tarkoitettuja erityisiä oikeuksia. Sama koskee hautausmaan ylläpitäjälle kuuluvaa 1 momentissa tarkoitettua vuokra- ja muuta käyttöoikeutta. Hautausmaakäytössä olevan alueen kiinteistöksi muodostamisen edellytyksenä on, ettei siihen kohdistu kiinnityksiä tai muita kirjattuja kuin tämän lain mukaisia erityisiä oikeuksia taikka että se vapautuu niistä kiinteistöksi muodostamisen yhteydessä sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään.

Hautausmaan ylläpitäjä voi luovuttaa hautausmaakäytössä olevan kiinteistön tai siihen kuuluvan alueen taikka 1 momentissa tarkoitettua vuokra- tai muun käyttöoikeuden vain sille, jolla 3, 7 tai 8 §:n mukaisesti on oikeus hautausmaan ylläpitoon. Muu luovutus on mitätön.

10 §

Ilmoitukset lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin

Lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin on tehtävä merkintä 9 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettusta vallintarajoituksesta asianomaisen kiinteistön tai oikeuden kohdalle.

Edellä 3 ja 7 §:ssä tarkoitettua hautausmaan ylläpitäjän on ilmoitettava maakaaren 5 luvun 2 §:ssä tarkoitettulle kirjaamisviranomaiselle päätöksestä, joka koskee hautausmaan perustamista sen omistamalle kiinteistölle. Sama koskee päätöstä hautausmaan perustamisesta 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua vuokra- tai muun käyttöoikeuden nojalla hallitulle kiinteistölle. Milloin hautausmaan ylläpitoon on myönnetty 8 §:n mukainen lupa, lääninhallituksen on tehtävä maakaaren 5 luvun 2 §:ssä tarkoitettulle kirjaamisviranomaiselle ilmoitus siitä kiinteistöstä tai 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua oikeudesta, jota lupapäätös koskee. Alistettavasta päätöksestä ilmoitus tehdään sen jälkeen, kun alustusviranomaisen on ratkaissut asian.

Jos kiinteistönmuodostamistoimituksessa muodostetaan hautausmaakäytössä oleva

kiinteistö, toimitusinsinöörin on tehtävä tätä koskeva ilmoitus maakaaren 5 luvun 2 §:ssä tarkoitettulle kirjaamisviranomaiselle toimituksen saatua lainvoiman.

Vallintarajoitusta koskeva kirjaus poistetaan, kun maakaaren 5 luvun 2 §:ssä tarkoitettulle kirjaamisviranomaiselle toimitetaan selvitys siitä, että hautausmaa on lakkautettu 15 §:n mukaisesti.

5 luku

Hautaoikeus sekä hautausmaan hoitaminen ja lakkauttaminen

11 §

Hautaoikeus

Hautaoikeudesta evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnan tai seurakuntayhtymän ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnan hautausmaalla on voimassa, mitä kirkkolaisissa ja ortodoksisesta kirkkokunnasta annetussa laissa säädetään ja niiden nojalla säädetään tai määrätään sekä hautausmaan ylläpitäjän ja hautaoikeuden haltijan kesken sovitaan.

Hautaoikeudesta muilla hautausmailla on voimassa, mitä hautausmaan ylläpitäjän ja hautaoikeuden haltijan kesken sovitaan.

12 §

Hautarekisteri

Hautausmaan ylläpitäjän on pidettävä rekisteriä, josta ilmenevät vainajan:

- 1) sukunimi ja etunimet;
- 2) syntymäaika tai henkilötunnus;
- 3) kuolinaika;
- 4) hautaamisajankohta;
- 5) hautaamistapa; sekä
- 6) haudan sijainti.

Rekisteriin voidaan merkitä myös hautaoikeuden haltijan nimi ja postiosoite, hautaoikeuden voimassaoloaika sekä tieto siitä, keitä hautaan voidaan haudata. Lisäksi rekisteriin voidaan merkitä hautausmaalla olevat taiteellisesti tai historiallisesti arvokkaat muistomerkit ja niiden sijainti.

Vainajista, joiden tuhka on sijoitettu muistolehtoon, merkitään rekisteriin 1 momentissa säädetty tiedot lukuun ottamatta tuhkan sijaintia.

Tässä pykälässä tarkoitettu rekisteri tulee säilyttää pysyvästi. Kun 8 §:ssä tarkoitettu yhteisö tai säätiö lopettaa toimintansa, tulee tässä pykälässä tarkoitettut asiakirjat luovuttaa säilytettäväksi arkistolaitokseen.

13 §

Hautausmaan ja haudan hoito

Hautausmaan ylläpitäjän tulee hoitaa hautausmaata sen arvoa vastaavalla ja vainajien muistoa kunnioittavalla tavalla.

Yksittäisen haudan hoidosta on voimassa, mitä 11 §:n mukaisesti säädetään tai määrätään sekä hautausmaan ylläpitäjän ja hautaoikeuden haltijan kesken sovitaan.

14 §

Hautamuistomerkit

Hautaoikeuden haltija päättää haudalle sijoitettavista hautakivistä ja muista muistomerkeistä. Muistomerkin tulee olla hautausmaan yleiskuvaan sopiva eikä se saa loukata vainajan muistoa tai hautausmaan arvokkuutta. Muistomerkin hyväksyy hautausmaan ylläpitäjä.

Haudalle sijoitettua muistomerkkiä ei saa poistaa ilman hautausmaan ylläpitäjän suostumusta.

Hautaoikeuden lakattua hautausmaan ylläpitäjän tulee tarjota hautaoikeuden haltijalle tilaisuus poistaa hautamuistomerkki, jollei hautausmaan ylläpitäjä erityisestä syystä päättä pitää muistomerkitä huolta hautaoikeuden lakkaamisen jälkeen. Jos hautamuistomerkkiä ei ole poistettu kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hautaoikeuden haltijalle on varattu tilaisuus sen poistamiseen, hautamuistomerkki siirtyy hautausmaan ylläpitäjälle vastikkeetta.

15 §

Hautausmaan lakkauttaminen

Hautausmaa voidaan lakkauttaa ja hautausmaan alue voidaan ottaa muuhun käyttöön, kun viimeisestä hautaamisesta on kulunut vähintään 100 vuotta.

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan

taikka muun rekisteröidyn yhteisön tai säätiön ylläpitämä hautausmaa voidaan lakkauttaa, kun 1 momentissa mainittu määräaika on kulunut ja lääninhallitus on antanut siihen luvan.

Erityisen painavasta syystä hautausmaa voidaan lääninhallituksen luvalla lakkauttaa ja hautausmaan alue ottaa muuhun käyttöön 1 momentissa säädettyä aikaisemmin. Haudattujen lähimmille omaisille ja hautaoikeuden haltijalle on tällöin varattava tilaisuus tulla kuulluiksi.

6 luku

Yksityinen hauta

16 §

Yksityisen haudan perustaminen

Lääninhallitus voi erityisestä syystä hakemuksesta myöntää luvan perustaa yksityinen hauta nimetyn vainajan hautaamiseen hautaustarkoitukseen sopivaan paikkaan. Yksityisen haudan paikka tulee selvästi merkitä.

Yksityisen haudan maa-alue voidaan ottaa muuhun käyttöön aikaisintaan 25 vuoden kuluttua hautaamisesta.

Yksityisestä haudasta on muuten soveltuvin osin voimassa, mitä 2 §:ssä, 8 §:n 2 momentissa, 13 §:n 1 momentissa sekä 15 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään sekä terveydensuojelulaissa ja sen nojalla hautaamisesta säädetään. Lääninhallituksen on huolehdittava yksityistä hautaa koskevan merkinnän tekemisestä kiinteistötietojärjestelmään asianomaisen kiinteistörekisteriyksikön kohdalle. Merkintä poistetaan, kun yksityinen hauta on lakkautettu.

7 luku

Krematorio ja vainajan tuhkaaminen

17 §

Krematorion perustaminen

Lääninhallitus voi myöntää 3 ja 7 §:ssä tarkoitettulle julkisyhteisölle ja 8 §:ssä tarkoitettulle yhteisölle tai säätiölle luvan ylläpitää krematoriota.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on edellytykset ylläpitää krematoriota asianmukaisesti. Ylläpitöluvan myöntämisen edellytyksenä on, että krematoriolle on myönnetty ympäristönsuojelulain (86/2000) mukainen ympäristöluja. Krematoriota ei saa ylläpitää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Lupahakemukseen on liitettävä selvitys siitä, miten krematorion ylläpito tullaan järjestämään. Lupa voidaan sisällyttää tarpeellisia krematorion ylläpitoa ja toimintaa koskevia ehtoja.

Lääninhallitus voi määräajaksi kieltää krematorion toiminnan tai erityisen painavista syistä peruuttaa myöntämänsä ylläpitöluvan, jos hakija on antanut virheellisiä tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet luvan myöntämiseen, tai jos toiminnassa toistuvasti rikotaan tämän lain säännöksiä tai lupaehtoja.

18 §

Tuhkan luovuttaminen

Krematorion ylläpitäjä saa luovuttaa tuhkan vain haudattavaksi tai muulla tavoin pysyvästi yhteen paikkaan sijoitettavaksi. Luovutuksensaajan on ennen tuhkan luovuttamista ilmoitettava kirjallisesti krematorion ylläpitäjälle, minne tuhka tullaan sijoittamaan.

Krematorion ylläpitäjä ei saa luovuttaa tuhkaa, jos on perusteltu syy epäillä, että tuhkaa tulnaisiin käsittelemään tämän lain säännösten vastaisesti.

Krematorion ylläpitäjän on tuhkan luovuttamiseen liittyvässä toiminnassa noudatettava, mitä hallintolaissa (434/2003) ja kielilaisissa (423/2003) sekä laissa sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa (13/2003) säädetään.

19 §

Tuhkan hautaaminen tai sijoittaminen muulla tavoin

Tuhka on vuoden kuluessa tuhkaamisesta haudattava tai muulla tavoin sijoitettava pysyvästi yhteen paikkaan. Jolleivät 23 §:ssä tarkoitetut henkilöt tämän jälkeen kehotuk-

sesta huolimatta huolehdi tuhkasta, sijoitetaan tuhka vainajan kuolinpesän kustannuksella sille hautausmaalle, johon vainajalla on oikeus tulla haudatuksi.

Tuhkan sijoittamiseen on oltava alueen omistajan tai haltijan suostumus.

20 §

Tuhkauksen ja tuhkan sijoituksen rekisteröinti

Krematorion ylläpitäjän on pidettävä rekisteriä, josta ilmenevät tuhkatun vainajan:

- 1) sukunimi ja etunimet;
- 2) syntymäaika tai henkilötunnus;
- 3) kuolinaika; sekä
- 4) tuhkaamisajankohta.

Lisäksi rekisteriin on merkittävä 18 §:ssä tarkoitettu tieto siitä, minne vainajan tuhka on ilmoitettu pysyvästi sijoitettavaksi.

Rekisteri tulee säilyttää pysyvästi. Kun 8 §:ssä tarkoitettu yhteisö tai säätiö lopettaa toimintansa, tulee tässä pykälässä tarkoitetut asiakirjat luovuttaa säilytettäväksi arkistolaitokseen.

21 §

Krematorion toiminnan lopettaminen

Krematorion ylläpitäjän on tehtävä toiminnan lopettamisesta ilmoitus lääninhallitukselle.

8 luku

Erinäiset säännökset

22 §

Yleisten hautausmaiden ylläpidosta aiheutuviin kustannuksiin käytettävissä oleva rahoitus

Yleisten hautausmaiden ylläpidosta aiheutuviin kustannuksiin käytettävissä olevasta rahoituksesta on säädetty erikseen.

23 §

Hautausjärjestelyt

Jollei vainaja ole eläessään nimenomaisesti

toivonut tietyn henkilön huolehtivan hautaamiseen, tuhkaamiseen ja tuhkan käsittelyyn liittyvistä järjestelyistä, voivat järjestelyistä huolehtia vainajan eloonjäänyt puoliso tai kuolinhetkellä vainajan kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa yhteisessä taloudessa jatkuvasti elänyt henkilö sekä lähimmät perilliset.

Jollei kukaan 1 momentissa tarkoitetuista henkilöistä huolehdi järjestelyistä, voi myös muu vainajan läheinen huolehtia niistä. Muussa tapauksessa järjestelyistä huolehtii se kunta, jossa vainajalla oli kuollessaan kotikuntalaisissa tarkoitettu kotikunta, tai, jos vainajalla ei ollut kotikuntaa, se kunta, jossa vainaja kuollessaan asui.

Jos hautausjärjestelyistä on huolehtinut muu kuin pesän osakas, on hän oikeutettu saamaan kuolinpesän varoista korvauksen kohtuullisista hautauskuluista.

Jos 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden ei pääse yksimielisyyteen hautaamisen tavasta, paikasta tai hautaustoimituksesta, käsitellään asia 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden kansteesta siinä käräjäoikeudessa, jonka tuomio-
piiriin vainajan kotikunta hänen kuollessaan kuului.

24 §

Haudatun ruumiin tai tuhkan siirto

Haudattu ruumis tai tuhka saadaan erityisen painavista syistä lääninhallituksen luvalla siirtää toiseen hautaan. Haudatun ruumiin siirtämiseen tarvittavasta terveydensuojeluviranomaisen luvasta säädetään erikseen.

25 §

Katastrofeissa kuolleiden hautaaminen

Sodissa, luonnonkatastrofeissa, suuronnettomuuksissa, vakavissa epidemioissa tai muissa vastaavissa olosuhteissa kuolleiden hautaamisessa voidaan poiketa tämän lain säännöksistä, jos olosuhteet sitä välttämättä edellyttävät.

26 §

Valvonta ja hallintopakko

Lääninhallitus valvoo tämän lain mukais-

ten velvoitteiden täyttämistä. Lääninhallituksella on, sen estämättä mitä salassapidosta erikseen säädetään, oikeus saada viranomaiselta, hautausmaan ja krematorion ylläpitäjältä sekä yksityisen haudan haltijalta valvonnan edellyttämät tiedot.

Jos hautausmaan tai krematorion ylläpitäjä taikka yksityisen haudan haltija on tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan jättänyt noudattamatta tässä laissa säädetyn tai sen nojalla määrätyn velvoitteen, voi lääninhallitus sakon tai teettämisen uhalla määrätä mainitun tahon noudattamaan velvoitetta siten kuin uhkasakolaissa (1113/1990) säädetään.

27 §

Muutoksenhaku

Evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnan tai seurakuntayhtymän päätökseen, joka koskee hautasijan osoittamista tai hautaustoimessa perittäviä maksuja, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Päätökseen, jolla krematorion ylläpitäjä on kieltäytynyt luovuttamasta tuhkaa, haetaan muutosta siten kuin 1 momentissa säädetään.

28 §

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2004.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat 8, 16 ja 17 §:ssä tarkoitettua lupaa koskevat hakemukset käsitellään siten kuin tässä laissa säädetään.

Tämän lain 5 §:ssä säädettyä velvoitetta osoittaa hautasija tunnustuksettomalta hautausmaalta sovelletaan kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

Alue, joka tämän lain voimaan tullessa on hautausmaakäytössä ja joka ei ole erillinen kiinteistö, on kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta muodostettava kiinteistöksi.

Kiinteistöstä, joka tämän lain voimaan tullessa on hautausmaakäytössä, on hautausmaan ylläpitäjän viipymättä lain voimaantulon jälkeen annettava 10 §:ssä tarkoitettu ilmoitus.

Tämän lain voimaan tullessa käytössä olevasta yksityisestä haudasta voi lääninhallitus tehdä 16 §:n 3 momentissa tarkoitetun merkinnän kiinteistötietojärjestelmään. Jos tällainen merkintä tulee tehtäväksi ennen 1 päivää kesäkuuta 2005, merkintä tehdään kiinteistörekisteriin asianomaisen rekisteriyk-

sikön kohdalle. Lääninhallituksen tulee ilmoittaa kiinteistörekisterin pitäjälle merkinnän tekemistä varten tarpeelliset tiedot.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kulttuuriministeri *Tanja Karpela*

N:o 458

Kauppa- ja teollisuusministeriön asetus
tietyistä osittain tai kokonaan kuivatuista säilötyistä maidoista

Annettu Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen mukaisesti säädetään 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetun elintarvikelain (361/1995) 48 §:n nojalla:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Asetuksen tarkoitus

Tällä asetuksella pannaan täytäntöön neuvoston 20 päivänä joulukuuta 2001 antama direktiivi tietyistä osittain tai kokonaan kuivatuista elintarvikkeena käytettävistä säilötyistä maidoista (2001/114/EY).

2 §

Soveltamisala

Tätä asetusta sovelletaan liitteessä määriteltyihin tuotteisiin.

2 luku

Tuotteiden koostumus

3 §

Tuotteen koostumusta koskevat vaatimukset

Liitteessä mainittujen tuotteiden on täytettävä kyseisessä liitteessä esitetyt koostumusta koskevat vaatimukset.

Liitteessä mainittuihin tuotteisiin voidaan

lisätä vitamiineja ja kivennäisaineita siten kuin erikseen säädetään.

3 luku

Pakkausmerkinnät

4 §

Tuotteen nimi

Liitteessä mainittuja nimiä saa käyttää vain liitteessä määritellyistä tuotteista ja niitä on käytettävä pidettäessä kaupan näitä tuotteita.

5 §

Muut pakkausmerkinnät

Sen lisäksi, mitä elintarvikkeiden pakkausmerkinnöistä on muualla säädetty on liitteessä mainittuihin tuotteisiin tehtävä seuraavat merkinnät:

1) Maidon rasvapitoisuus tuotteen nimen yhteydessä painoprosenteina valmiin tuotteen painosta, lukuun ottamatta liitteessä kohdan 1 alakohdassa d ja g sekä kohdan 2 alakohdassa d mainittuja tuotteita. Liitteessä kohdassa 1 mainittujen tuotteiden osalta on ilmoitettava tuotteen nimen yhteydessä maidon rasvattoman kuiva-aineen pitoisuus.

2) Liitteessä kohdassa 2 mainittujen tuotteiden osalta suositukset laimennusmenetel-

mäksi tai ennalleen palauttamismenetelmäksi. Lisäksi on ilmoitettava näin laimennetun tai ennalleen palautetun tuotteen rasvapitoisuus.

3) Liitteessä kohdassa 2 mainittujen tuotteiden osalta ilmoitettava, että tuote ”ei ole tarkoitettu alle 1-vuotiaiden lasten ravinnoksi”.

Jos alle 20 grammaa painavat tuotteet pakataan ulkopakkaukseen, edellä 1 momentissa vaaditut tiedot voidaan merkitä pelkästään ulkopakkaukseen.

4 luku

Erinäisiä säännöksiä

6 §

Viittaussäännös

Tämän asetuksen rikkomisen seuraamuksista säädetään elintarvikelaissa (361/1995).

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2003

Kauppa- ja teollisuusministeri *Mauri Pekkarinen*

7 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 17 päivänä heinäkuuta 2003.

Tällä asetuksella kumotaan eräiden elintarvikkeita koskevien Euroopan yhteisöjen direktiivien täytäntöönpanosta 20 päivänä joulukuuta 1993 annetun kauppaja- ja teollisuusministeriön päätöksen (1312/1993) 1 §:n 8 kohta.

Tuotteiden, jotka eivät täytä tämän asetuksen vaatimuksia, kaupan pitäminen on kiellettyä 17 päivästä heinäkuuta 2004 lukien. Tuotteet, jotka on valmistettu ja pakattu ennen mainittua päivää, saadaan kuitenkin myydä loppuun edellyttäen, että ne täyttävät ennen tämän asetuksen voimaantuloa voimassa olleet vaatimukset.

Ylitarkastaja Anne Haikonen

TUOTTEIDEN NIMET JA MÄÄRITELMÄT

1. **”Osittain kuivattu maito”** on makeutettu tai makeuttamaton nestemäinen tuote, joka on saatu suoraan poistamalla vesi osittain maidosta, kokonaan tai osittain rasvattomasta maidosta tai näiden tuotteiden sekoituksesta, johon on mahdollisesti lisätty kermaa, kokonaan kuivattua maitoa tai molempia. Kokonaan kuivattua maitoa saa lisätä valmiiseen tuotteeseen enintään 25 % maidon kuiva-ainepitoisuudesta.

- **Sokeriomattomat maitotiivisteet:**

a) **”Runsasrasvainen maitotiiviste”** on osittain kuivattua maitoa, jonka painosta vähintään 15 % on rasvaa ja vähintään 26,5 % maidon kuiva-ainetta.

b) **”Maitotiiviste”** on osittain kuivattua maitoa, jonka painosta vähintään 7,5 % on rasvaa ja vähintään 25 % maidon kuiva-ainetta

c) **”Vähärasvainen maitotiiviste”**, **”osittain kuorittu maitotiiviste”** on osittain kuivattua maitoa, jonka painosta vähintään 1 % ja alle 7,5 % on rasvaa ja vähintään 20 % maidon kuiva-ainetta

d) **”Rasvaton maitotiiviste”**, **”kuorittu maitotiiviste”** on osittain kuivattua maitoa, jonka painosta enintään 1 % on rasvaa ja vähintään 20 % maidon kuiva-ainetta.

- **Sokeroidut maitotiivisteet:**

e) **”Sokeroitu maitotiiviste”** on osittain kuivattua maitoa, johon on lisätty sakkaroosia (puolivalkoinen sokeri, valkoinen sokeri tai erikoisvalkoinen sokeri), ja jonka painosta vähintään 8 % on rasvaa ja vähintään 28 % maidon kuiva-ainetta.

f) **”Sokeroitu vähärasvainen maitotiiviste”**, **”sokeroitu, osittain kuorittu maitotiiviste”** on osittain kuivattua maitoa, johon on lisätty sakkaroosia (puolivalkoinen sokeri, valkoinen sokeri tai erikoisvalkoinen sokeri), ja jonka painosta vähintään 1 % ja alle 8 % on rasvaa ja vähintään 24 % maidon kuiva-ainetta.

g) **”Sokeroitu rasvaton maitotiiviste”**, **”sokeroitu, kuorittu maitotiiviste”** on osittain kuivattua maitoa, johon on lisätty sak-

karoosia (puolivalkoinen sokeri, valkoinen sokeri tai erikoisvalkoinen sokeri), ja jonka painosta enintään 1 % on rasvaa ja vähintään 24 % maidon kuiva-ainetta.

2. **”Kokonaan kuivattu maito”** on jauheena oleva tuote, joka on saatu suoraan poistamalla vesi maidosta kokonaan tai osittain rasvattomasta maidosta, kermasta tai näiden sekoituksesta ja jonka vesipitoisuus on enintään 5 % valmiin tuotteen painosta.

a) **”Runsasrasvainen maitojauhe”**, **”kuivattu runsasrasvainen maito”**, on kuivattua maitoa, jonka painosta vähintään 42 % on rasvaa.

b) **”Täysmaitojauhe”**, **”kuivattu täysmaito”**, on kuivattua maitoa, jonka painosta vähintään 26 % ja alle 42 % on rasvaa.

c) **”Vähärasvainen maitojauhe”**, **”kuivattu osittain kuorittu maito”**, **”osittain kuorittu maitojauhe”** on kuivattua maitoa, jonka rasvapitoisuus on yli 1,5 % ja alle 26 % painosta laskettuna.

d) **”Rasvaton maitojauhe”**, **”kuivattu kuorittu maito”**, **”kuorittu maitojauhe”**, on kuivattua maitoa, jonka painosta enintään 1,5 % on rasvaa.

KÄSITTELYT

a) Edellä 1 kohdan e, f ja g alakohdassa tarkoitettujen valmistusten valmistuksessa saa lisätyn laktoosin määrä olla enintään 0,03 % valmiin tuotteen painosta

b) Rajoittamatta raakamaidon, lämpökäsitellyn maidon ja maitopohjaisten tuotteiden tuotantoa ja markkinoille saattamista koskevista terveyssäännöistä annetun direktiivin 92/46/ETY säännösten soveltamista, on tässä liitteessä tarkoitettujen tuotteiden säilöminen toteutettava:

- kohdan 1 alakohdassa a, b, c ja d mainittujen tuotteiden osalta lämpökäsittelmällä (steriloiminen, iskukuumennus jne.)

- kohdan 1 alakohdassa e, f ja g mainittujen tuotteiden osalta sakkaroosia lisäämällä ja

- kohdassa 2 mainittujen tuotteiden osalta kuivattamalla.

SDK/SÄHKÖINEN PAINOS

JULKAISIJA: OIKEUSMINISTERIÖ

N:o 453—458, 3 arkkia

EDITA PRIMA OY, HELSINKI 2003

EDITA PUBLISHING OY, PÄÄTOIMITTAJA JARI LINHALA

ISSN 1455-8904